

פרשת ויחי | עלון מס' 8

'הנה מה טוב ומה נעים'

ויתמאס בבשר אדם מגשת אליו ואין הכל אלא דמיון, אבל הטוב האמיתי והנעימות הצודק הוא של עולם העליון.

יש כאן יסוד מאד חשוב - יש טוב ויש נעים... הטוב לא בהכרח נעים והנעים לא בהכרח טוב... אדם שיאכל אוכל אחד יותר מידי - מואס בו למרות שלפני כן הוא היה מאד תאב לו... האוכל הבריא שהוא טוב לא בהכרח שהוא גם טעים... ומנגד אדם שיאכל מאכל עתיר קלוריות וסוכר וכדו' זה נעים... אבל זה ממש לא טוב לו, כי התוצאה של זה תהיה מזיקה וכן על זה הדרך...

וביתר עומק, הטוב הוא בעצם... טוב זה מציאות - נעים זה בהרגשה, אני מרגיש שנעים לי, אבל התחושה הזו יכולה להשתנות כי זה מצב עכשווי... היופי החיצוני הוא נעים... אבל משתנה...

טוב זה מציאות - אדם שמטיב, אדם עם תכונות טובות... מידות טובות... וכמו שמסיים האוה"ח: אבל הטוב האמיתי והנעימות הצודק הוא של עולם העליון - הטוב האמיתי נמצא שם... בעולם של אמת... בעולם שכולו טוב...

ממילא, כשאני משקיע כאן בטוב ולא בנעים, אני רוכש קניני נצח... קניני אמת...

וזהו שאומרת התורה 'נִפְרָא מִנְחָה פִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ פִּי נְעִמָה' - יששכר ראה לפניו את שני העולמות את הטוב ואת הנעים... את העולם הזה שהוא נעים... בהרגשה... ואת העולם האמיתי עולם העליון שהוא טוב בעצם... והוא בחר...

וכשנשאל מדוע אנו לא בוחרים כיששכר, הרי לכאורה הבחירה שלו היא פשוטה והגיונית - תשובתה בצידה... בעולם הזה אנחנו רואים את הנעים מולנו בחוש... זה מפתה... זה מגרה... אבל הטוב האמיתי הוא רק בהבנה שלנו, שחיי הנצח זה הטוב האמיתי... ובמלחמה בין ההבנה השכלית לבין הראיה החושית, מנצחת הראיה...

יששכר הצליח לראות באופן שווה את הטוב העליון לבין הנעים העכשווי... וכשיש לו בחירה מול העיניים הוא הצליח לבחור בנכון... בטוב...

ולפי זה מובן המשך הפסוק לאחר שיששכר ראה באופן שווה החליט לבחור בטוב, 'נִפְרָא מִנְחָה פִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ פִּי נְעִמָה' (מלשון סָקַל), הוא העדיף את המנוחה שהיא הטוב האמיתי בעולם האמיתי, ולכן היטה שכמו למשא בעולם הזה - את המשא של לומדי התורה, את משא חיי התורה, ויותר על הנעימות הארצית, בכדי להשיג את הטוב.

יד: ויששכר חמר גרם רבץ בין המשפּתים: טו: ונִפְרָא מִנְחָה פִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ פִּי נְעִמָה וַיֵּט שִׁכְמוֹ לְסַבֵּל וַיְהִי לְמַס עֲבָד:

בליל שישי הייתי בחתונה היה שם אוכל באמת... ברמה... טעים משו... אבל אח"כ כל הלילה לא נרדמתי... הייתה לי צרבת... ווואאו...

יש להבין - א. שבט יששכר הינו שבט לומדי התורה בישראל, ומדוע יעקב מדמה אותם לחמור, שזה לא מחמאה כזו גדולה... את 'יהודה דימו לאריה - גור אריה יהודה'... את בנימין דימו לזאב - 'בנימין זאב יטרוף'... דווקא את שבט יששכר מדמים לחמור??

ב. וירא מנוחה כי טוב - היכן רואים שמנוחה זה טוב ???

ג. 'ויט שכמו לסבול' - קצת מוזר, ראה שהמנוחה כי טוב, ושהארץ היא נעימה, - והמסקנא היא לסבול???

ביאור עניין זה, הנה בורא עולם שברא את בע"ח, לא הייתה מטרתו ליצירת מאגר דימויים בין החיות לבני האדם, אלא לכל בע"ח יש תפקיד, ותכונה המגדירה אותו, כאן יעקב משתמש בדימוי לתכונה העיקרית של בע"ח, בכדי לתת יעוד וכיון לכל שבט על תפקידו בעולם, וזה מבואר ברש"י: 'יששכר חמור גרם. חמור בעל עצמות, סובל עול תורה כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד: התכונה של החמור זה העצמות הכבדות שתפקידו לטעון משא... חמור הוא לא עצלן... אין לו שום דרישות, ממשיך רש"י רבץ בין המשפּתים. כחמור המהלך ביום ובלילה ואין לו לינה בבית, וכשהוא רוצה לנוח, רובץ בין התחומין בתחומי העיירות שהוליד שם פרקמטיא: החמור מעמיסים עליו משא כבד והוא מסוגל לזה, רוצה לנוח רובץ עם המשא...

כך שבט יששכר, שהוא נושא בעול לימוד התורה, החוזה שלו זה המשא שניתן להעמיס עליו...

ובדברי האור החיים: וירא מנוחה כי טוב פירוש מנוחה העליונה, כי טוב פירוש בהביט ובהתבונן האדם בכל הנאות העולם הזה הנרגשות כמו שתאמר תאוות המאכל והמשתה, אין העריבות של אותו דבר צודק מצד עצמו, אלא מצד הגוף אשר הוא כלי ריקם שעומד למלאות, שכן הטביע בו היוצר שלא יוכל להתעכב ריקם כלל, ולזה כאשר יהיה האדם שבע, לא מלבד שלא יקח עריבות למאכל ההוא אשר נכספה וגם כלתה נפשו אליו, באותה שעה עצמה קודם שמילא כריסו אלא שמואס בו כמואס ברע, וזהו שאמר הכתוב (משלי כג) 'פתך אכלת תקיאנו', פירוש הפת של העוה"ו אם אכלת אותו אחר כך תקיאנו כי תמאס מהכניסו לתוך פיה, גם בדבר אשר יחשוק בו האדם למראית העין, ויתאו לבריה נעימה כאשר יחקור בטיב החקירה יראה שאותו יופי ונעימות אינו אלא מראה היולי, כי בהתבונן האדם בבשר ובעור אשר מהם בנוי כל יופי ותואר באדם, יראה וישכיל בהתבונן בהם, כי אין בהם נעימות

שבת שלום ומבורך

למה מחכין?? לקבל שכר

א: וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאִסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים:

רש"י: ואגידה לכם. בקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה,

והתחיל אומר דברים אחרים. (פסחים נו.)

יש להבין, מה היה כל כך חשוב ליעקב לגלות לבניו טרם פטירתו את הקץ והגאולה מחד, ומאידך מדוע באמת נסתלקה ממנו רוח הקודש, מה היה כל כך לא טוב בזה שיגלה לבניו את הקץ ???

וביאור העניין, יעקב לא נתכוון לגלות לבניו את קץ הגלות בכדי לספק את יצר הסקרנות חלילה... יעקב הבין בעומק היסוד של עבודת ד', שמטרת הבריאה כולה, היא להגיע לגילוי כבוד שמים, להגיע לזמן של גאולת ישראל ומלכות שמים, וכאשר נמצאים בזמן של גלות, הרי קושי העבודה הוא עצום, ובפרט שרואים המון מקרים שהם להפך מכבוד שמים, ויש ספקות וערעור של יסודות האמונה, וכשמביטים אפ' בדור זה התימא היא עצומה, איך מדור כזה ניתן יהיה להגיע לגילוי כבוד שמים... זה נראה פלא... ויעקב אבינו חשב שכאשר יגלה לבניו את זמן קץ הגלות, את כל התהליך של ההנהגה בזמן הגלות, הניסיונות... השפלות... הקושי... והשעבוד.. מה התהליך שכל אחד יעבור בכדי להיות שותף, עד לאותו רגע עצום של גילוי מלכות שמים וגאולה... והרי זה יהיה מעמיד של עבודת ד' כשהם ידעו את התהליך ואת התכלית שלה...

וגם כשהמאמין אכן יאמין בכל ליבו בקב"ה, לכאורה אם היה מבין את התהליך, הייתה עבודת ד' שלו יותר גדולה... יותר קלה... וכך יעקב חשב, שע"י שיגלה לבניו את קושי השיעבוד ומה עתיד לבוא עליהם, יוכלו לעבוד את הקב"ה ביתר שאת, כשכל שבט יקבל ממנו הדרכה והכוונה על תפקידו ברבות הימים, כשידעו מראש על הנהגת ד' בעולם.

ומדוע נסתלקה ממנו שכינה, כי הקב"ה רצה שהוכחת הנאמנות למלך היא תהיה להפך, מתוך הסתר... ומתוך חושך... ובלי להבין את ההנהגה שלו בעולם, ומתוך זה להתחזק באמונה, וכל הניסיונות הבאים על האדם, בעצם שורשם לנסות אותנו באמונה, ובוודאי שאם היינו יודעים את הקץ והסוף, היה הרבה יותר נח לעבוד כך, אבל אז יהיה חיסרון בעבודת... חסרון בהכנעה... ודווקא מתוך האי הבנה... דווקא מתוך ההסתר... מתוך האי ידיעה... צריך להתחזק באמונה ולעבוד את הקב"ה בכל המצבים.

יוצא שיעקב חשב להקל על כלל ישראל את העבודה שלהם, ע"י שיקטין את ניסיון האמונה, ובכך תגדל העבדות, כי יודעים ומבינים מה התהליך... מה הניסיון... ואיך זה מקרב אותנו לגאולה... אבל הקב"ה רוצה מאתנו, את הקידוש ד' הגדול שיוצא מתוך ההסתרה, וכמה שההסתר יותר גדול האמונה היא עצומה

לאין ערוך... הקב"ה רוצה שנעבוד אותו בכל המצבים ובכל הקשיים... גם כשלא מבינים מאומה מהנהגת ד' בעולם...

וזהו שאמרו בניו **שמע ישראל ד' אלו קינו ד' אחד'** הם דיברו על המצב של יחוד ד' בעולם - איך שדין ורחמים מתחברים לאחד... אבל הגילוי עדין לא קיים... עדיין אינו נראה, לעומת זו יעקב עונה לבניו 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', הוא מבין איך כלל הבריאה היא כבוד מלכות, לא רק בזמן הגילוי, אלא גם בגלות... גם בדרך לגאולה... עם כל הקשיים... הוא רואה את כבוד מלכותו...

כל אחד המתמודד עם הקשיים והניסיונות האישיים שלו - עיקר הקושי הוא החיסרון ידיעה... האם ומתי זה מסתיים... מתי הקץ... מתי ניוושה... וזהו מה שרוצה הקב"ה, תאמין בי למרות הכל... למרות הקשיים... למרות שאתה לא יודע ולא רואה את קו הסיום... נכון שאם היינו יודעים את הקץ היה יותר קל בהתמודדות, אך דע לך בני, אומר לך בורא עולם - כי האמונה שאתה מאמין ב', היא הקידוש השם הגדול ביותר שיכול להיות... אתה לא יודע כלום, מתמודד... נלחם... וממשיך להאמין... זה עבד אמיתי שאינו שואל ואינו מקשה על האדון, אלא מבצע את המוטל עליו, ודווקא מתוך הקושי והניסיון צומחת הישועה... לא להתייאש ולא למעוד... **'קנה אֶל ד' חַזַק וַיֶּאֱמַן לְבָד'** **קנה אֶל ד'":**

ולסיום הרי זה ממש מתאים לדברי הגמרא **בסנהדרין צז: א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן תיפח עצמן של מחשבי קיצין, שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא, אלא חכה לו שנאמר אם יתמהמה חכה לו, שמא תאמר אנו מחכין והוא אינו מחכה, ת"ל **ישעיה** **ל-יח)** לכן יחכה ה' לחננכם ולכן ירום לרחמכם, וכי מאחר שאנו מחכים והוא מחכה מי מעכב, מדת הדין מעכבת, וכי מאחר שמדת הדין מעכבת אנו למה מחכין, לקבל שכר שנאמר - אשרי כל חוכי לו.**

וגם מדברי הגמרא מבואר, שאכן השכר הגדול הוא על ההמתנה, על האמונה, ועל הציפייה, **למה מחכין ? לקבל שכר - אשרי כל חוכי לו...**

מעובד ע"פ ספר 'שפתי חיים'

אֲשֶׁר לְקַחְתִּי מִיַּד הָאֱמֹרִי בְּחֶרְבִי וּבְקִשְׁתִּי:

ובתרגום אוגלוס: בְּצִלוֹתִי וּבְבָעוֹתִי:

הגמרא בב"ב (קכג.) שואלת - וכי בחרבו ובקשתו לקח והלא כבר נאמר בתהילים כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני, אלא חרבי זו תפלה קשתי זו בקשה.

במשך חכמה ביאר, שחרבי היינו צלותי - שזאת התפילה הרגילה שתקנו אנשי כנסת הגדולה, שעיקר התפילה הרי היא חדה כמו חרב, שצריך רק להפעיל ולהיזז אותה והיא עושה את העבודה.

לעומת קשתי היינו בעותי, שזאת בקשה פרטית של האדם, תפילה פרטית הרי היא כמו קשת, שמצד החץ אין לו משמעות ורק ע"י מתיחת הקשת הרי הוא עף, כן הדבר בתפילה פרטית ככל שתצא מעומק הלב, ככל שנמתח את הקשת, הרי התפילה תעלה ותקבל בס"ד.